

Osobní finance

řízení financí pro každého

4. aktualizované vydání

Petr Syrový
Tomáš Tyl

jak si uspořádat vlastní peníze

co pojistit a jak zvolit správnou pojistku

*s jakými riziky musíte počítat
a jak se jim bránit*

jak efektivně investovat

nedělejte zbytečné chyby

názorné tabulky, příklady a grafy

*jak si vedly naše rady,
které jsme dali před 10 lety*

Osobní finance

řízení financí pro každého

4. aktualizované vydání

Petr Syrový
Tomáš Tyl

GRADA Publishing

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Edice Osobní a rodinné finance

Mgr. Petr Syrový, Ing. Tomáš Tyl

Osobní finance

řízení financí pro každého – 4. aktualizované vydání

Vydala GRADA Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
tel.: 234 264 401, fax: 234 264 400
www.grada.cz
jako svou 8074. publikaci

Realizace obálky Zdeněk Dušek
Sazba Jan Šístek
Odborná redaktorka: Ing. Michaela Průšová, Mgr. Tereza Hofmanová
Počet stran 248
Čtvrté vydání, Praha 2011, 2014, 2020, 2021
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© GRADA Publishing, a.s., 2021

ISBN 978-80-271-4287-3 (ePub)
ISBN 978-80-271-4286-6 (pdf)
ISBN 978-80-271-3123-5 (print)

Obsah

Předmluva	9
1. Finanční plánování	11
1.1 Finanční plán	11
1.1.1 Co je finanční plán a proč ho dělat	11
1.1.2 Co nám hrozí bez finančního plánu	17
1.1.3 Cíle ve finančním plánu	21
1.1.4 Zdroje pro splnění cílů	26
1.1.5 Klíčové přínosy finančního plánu	28
1.2 Jak může vypadat plán	29
1.2.1 Zadání finančního plánu	29
1.2.2 Další cíle	31
1.2.3 Přřazení zdrojů	31
1.2.4 Doporučení typů produktů	33
1.3 Závěr	35
2. Zajištění rizik	37
2.1 Jaká hrozí rizika	37
2.2 Jak se rizikům bránit	37
2.2.1 Pojištění není zadarmo	37
2.2.2 Nepojišťujme „prkotiny“	38
2.2.3 Rozdíl mezi zajištěním a pojištěním	39
2.3 Na jaké částky se zajistit	41
2.3.1 Pojištění majetku	41
2.3.2 Odpovědnost	42
2.3.3 Pracovní neschopnost	42
2.3.4 Úmrtí a invalidita	43
2.3.5 Trvalé následky úrazu u dětí	46
2.4 Jaké produkty pro pojištění používat	47
2.4.1 Riziko smrti	47
2.4.2 Invalidita	50
2.5 Závěr	53
3. Investování	54
3.1 Co můžeme čekat od trhu	54
3.1.1 Jak hodnotit investice a základní pojmy	54
3.1.2 Výnosy – kolik můžeme investováním získat	57
3.1.3 Rizika – na co si musíme dát pozor	64
3.2 Základní třídy aktiv	100
3.2.1 Hotovost a peněžní trh	100
3.2.2 Dluhopisy	102

3.2.3	Akcie a akciové trhy	105
3.2.4	Nemovitosti na pronájem	107
3.2.5	Komodity	111
3.3	Volba investiční strategie	114
3.3.1	Nejdůležitější jsou třídy aktiv	114
3.3.2	Nesnažme se přechytračit trh	115
3.3.3	Jaké výnosy můžeme očekávat	117
3.3.4	Jak sestavit portfolio	120
3.3.5	Jakou strategii zvolil pan Vzorný?	130
3.3.6	Taktická a neutrální alokace	132
3.3.7	Pravidelné nebo jednorázové investice	136
3.4	Portfolio akciových instrumentů	139
3.4.1	Jak dělíme akciové trhy	139
3.4.2	Indexy	145
3.4.3	Doporučené alokace akciové složky portfolio	147
3.5	Portfolio dluhopisových instrumentů	151
3.5.1	Jak dělíme dluhopisové trhy	151
3.5.2	Doporučená alokace dluhopisového portfolio	154
3.6	Závěry	155
3.6.1	Výnosy a rizika	155
3.6.2	Investiční strategie	157
4.	Investiční produkty – jaké a kdy doporučujeme	159
4.1	Otevřené podílové fondy a ETF	160
4.1.1	Kolektivní investování	160
4.1.2	Jak podílové fondy fungují	160
4.1.3	Kolik fondy stojí	162
4.1.4	Pasivní a aktivní investování	163
4.1.5	ETF	165
4.1.6	Druhy podílových fondů a ETF	168
4.1.7	Jak vybírat podílové fondy	175
4.2	Konkrétní akciové tituly	178
4.3	Životní pojistky	180
4.3.1	Životní pojistka jako spořicí produkt	180
4.3.2	Životní pojištění a daňové odpočty	185
4.3.3	Vyplatí se investovat přes pojištění?	186
4.4	Stavební spoření	186
4.4.1	Jaká je výnosnost stavebního spoření	186
4.4.2	Jak vybrat stavební spoření	188
4.5	Doplňkové penzijní spoření	189
4.5.1	Přerod starého penzijního připojištění	189
4.5.2	Různé fondy, různé strategie	189
4.5.3	Vliv strategie na výnosy	190
4.5.4	Náklady fondů	191

4.5.5	Výše státního příspěvku	192
4.5.6	Vliv státního příspěvku na výnosy	192
4.5.7	Kdy se dostaneme k prostředkům	193
4.5.8	Co doplňkové penzijní spoření nemá proti penzijnímu připojištění	194
4.5.9	Využití doplňkového penzijního spoření ve finančním plánu	194
4.6	Závěr	195
5.	Úvěry	198
5.1	Jak drahé jsou úvěry	199
5.1.1	Jak měřit cenu úvěru	200
5.1.2	Proč potřebujeme znát cenu úvěrů	203
5.2	Spotřebitelské úvěry	205
5.2.1	Kdy se dají spotřebitelské úvěry použít	206
5.2.2	Spotřebitelské úvěry doporučujeme splácet	206
5.3	Úvěry na vlastní bydlení	206
5.3.1	Bydlení jako součást plánu	206
5.3.2	Jak dlouhý úvěr volit	209
5.3.3	Jak vysoký úvěr volit	213
5.3.4	Máme úvěr předčasně splácet?	216
5.3.5	Jakou volit fixaci	216
5.3.6	Jak se žije s hypotékou po pár letech	220
5.4	Závěr	222
6.	Co si máme z knihy odnést	223
6.1	Ani ránu bez plánu	223
6.2	Pozor na rizika	224
6.3	Rozlišovat, co je důležité	225
7.	Poučení z posledních 10 let	227
7.1	Úvod do kapitoly	227
7.2	Co jsme doporučovali	227
7.3	Co se na trhu událo	228
7.3.1	Akcie byly nejvýnosnější, ale nejkolísavější	228
7.3.2	Hypotéky byly levné a jsou ještě levnější	231
7.3.3	Mzdy rostly rychleji než inflace	232
7.4	Jak si vedla naše doporučení (kdy se osvědčila)	232
7.5	Vývoj na trzích v roce 2020	236
7.6	Jak se změnila nabídka produktů	242
7.7	Co mají naši Vzorní dělat dále?	244

Předmluva

Kniha je pro čtenáře, který se chce sám umět orientovat ve vlastních financích. V knize se dočte, co je pro jeho finance důležité, ale co se nejspíš nedozví od svého bankéře a dost možná ani od finančního poradce.

Pro úspěch ve vlastních financích je důležité zvolit správnou strategii. Musíme vědět, k čemu budeme peníze potřebovat, a musíme vědět, co od našich peněz máme chtít. Zároveň si musíme pohlídat hlavní rizika, která mohou naši finanční situaci ohrozit. Tuto práci nejlépe uděláme sami (nebo s dobrým finančním poradcem).

Pak přijde fáze, kdy budeme potřebovat vybrat vhodné produkty. S tím nám mohou pomoci bankéři a poradci, ale je dobré, když jim budeme moci koukat pod prsty a budeme je moci kontrolovat. Když jim budeme moci klást fundované otázky a budeme se ptát na důležité věci.

S tím vším by vám kniha měla pomoci.

Nehleďte v knize porovnání konkrétních produktů. Neřekneme vám, jestli je tento fond lepší než jiný. Než dopíšeme tuto knihu, už by tato informace nemusela být správná. Dáme vám ale návody a postupy, jak hledat ty správné produkty. Řekneme vám, jaké parametry produktů jsou důležité a jaké jsou podružné.

Kniha je psána i pro finanční poradce a pro bankéře. V knize se snažíme sepsat to, co používáme právě na školení poradců a bankéřů. To, co je podle nás základem k úspěchu v oblasti financí. Informace z knihy doporučujeme použít jako jakýsi základ k přemýšlení. Kniha se snaží nastínit směr, jakým by měli poradci a bankéři přemýšlet a vést své klienty.

Finančním poradcům a bankéřům se také snažíme přinést některé příklady z praxe, které se jim mohou hodit při jednáních s klienty.

Všechny příklady a výpočty v knize uvádíme z důvodů vysvětlení dané problematiky. Nemají charakter investičního doporučení.

Kniha začíná kapitolou o finančním plánování. Tím bychom při správě osobních financí měli začít. Bez dobrého plánu můžeme hodně věcí zkazit.

Další kapitola se věnuje zajištění největších rizik, která nám hrozí. Pokud zajištění podceníme, může to pro nás znamenat finanční katastrofu, ze které se jen tak nedostaneme. Proto je tato kapitola zařazena jako druhá.

Třetí kapitola nám pomůže porozumět investování. Především co je při investování důležité vědět o výnosech a rizicích a do čeho je možné investovat.

Čtvrtá kapitola porovnává základní typy produktů dostupné na českém trhu a diskutuje jejich hlavní charakteristiky, které je dobré znát a které je mezi sebou odlišují.

Pátá kapitola se věnuje úvěrům. Jaké úvěry jsou dobré a mohou být užitečné a kterých je naopak potřeba rychle se zbavit. Ukazujeme, jak úvěry fungují a jak s nimi počítat.

Šestá kapitola na pár stránkách shrnuje nejdůležitější poznatky z knihy a dává stručný návod na starání se o finance. Tuto kapitolu si můžete nastudovat bezprostředně před setkáním s poradcem.

Sedmá kapitola podrobuje rady udělené před 10 lety zkoušce času. Zjišťujeme, jak by klienti dopadli, kdyby se našimi radami řídili. Zjišťujeme, že většina doporučení stále platí, i když jsou 10 let stará.

1. Finanční plánování

1.1 Finanční plán

1.1.1 Co je finanční plán a proč ho dělat

Když se vydáme na pochod na Sněžku, uděláme si nějaký plán cesty. Dopředu budeme vědět, zda tam půjdeme pěšky, nebo tam pojedeme lanovkou. Naplánujeme si, kdy máme vyrazit, abychom tam došli za světla. Sbalíme batoh, abychom měli dost jídla a pití, přibalíme pláštěnku a větrovku, kdyby přišla nepohoda.

Takto prozíravě se chováme, když plánujeme jednodenní výlet.

V oblasti osobních financí se velmi často chováme úplně jinak. Nemáme rozumný plán cesty dopředu. Mnoho lidí žije od výplaty k výplatě, netvoří si žádné rezervy, a když přijde nějaká nepohoda, mají problém. Když najednou přijde nečekaný výdaj 10 000 Kč, musí si půjčovat a stojí na pokraji dluhové pasti.

O co lépe by se jim situace řešila, kdyby na ni byli připraveni a kdyby měli finanční rezervy. Finanční plánování je o moudrosti našich babiček, které měly rezervy „pro strýčka příhodu“. V plánování tomu říkáme „likvidní rezerva“.

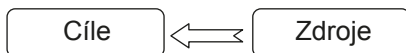
1.1.1.1 Co je finanční plán

Finanční plán znamená, že si uvědomíme, jaké máme cíle a k nim přiřadíme nějaké peníze.

Ano. Takto jednoduše funguje finanční plán. Žádná věda. Pouze moudrost generací našich předků¹.

Jestliže máme před sebou jakýkoliv cíl, musíme si na něj nashromáždit peníze. A je jedno, jestli to je oprava doškové střechy nebo je to nové auto nebo studia dětí.

Jakmile si cíl uvědomíme a začneme pro to něco dělat, máme kus práce hotové.

Obrázek 1 Splnit cíl znamená, vyčlenit na něj nějaké peníze

¹ I Anče v Krkonošských pohádkách si strádala postupně věno, aby měla základ domácnosti, až si vezme Kubíčka. A tak do truhly shromažďovala hrnce, zástěry a vařečky. I plátno na Kubíčkovy košile.

Cílů typicky máme více. Proto i finanční plán bude pestřejší. Proto budeme mít pro každý cíl přiřazené jiné zdroje.

Jednoduše si to můžeme představit jako „hrníčkový“ nebo „obálkový“ systém.

Máme jednotlivé hrníčky nebo obálky, kam si dáváme peníze na zimní boty, na vánoční dárky, na letní dovolenou, dětem „na vkladní knížku“, až budou velké, a podobně.

V moderní době už nejsou hrníčky, ale jsou různé účty a finanční produkty. Proto nemáme hrníček na studia, ale máme stavební spoření na studia dětí, peníze na letní dovolenou budou na spořicímu účtu, peníze na důchod budou v akciovém fondu a podobně.

Pro orientaci v našich vlastních financích nám může pomoci následující tabulka:

Tabulka 1 Rozdělení peněz pro jednotlivé cíle

Cíle			Zdroje		
Co	Kdy	Kolik Kč	Jednorázově	Pravidelně	Kam
Škola pro děti	6 let	300 000	290 000 Kč	0 Kč	Smíšené fondy
Důchod	20 let	5 mil.	0 Kč	12 000 Kč	Akciové fondy

Do tabulky uveďte nejprve vaše cíle. Ke každému si napište, kdy ho chcete splnit a kolik by na to byla potřeba peněz.

Dále se podívejte na to, kolik peněz už dnes máte. Některé peníze máte už dnes a je možné je pro daný cíl přiřadit jednorázově. Některé peníze jste schopni dávat stranou pravidelně.

Díky této tabulce budete vědět, na které cíle si už teď spoříte a jaké cíle se vám podaří dosáhnout.

Pokud si napíšete nějaký cíl a nedáte mu žádné peníze, pak se vám asi nepodaří splnit. Možná spoléháte na to, že se časem situace nějak změní a možná je vaše spoléhání ospravedlnitelné. Nejspíš to ale dopadne tak, že cíl odložíte. Pak ho zase odložíte, pak ho zase odložíte... Až bude pozdě a prostě ho nesplníte. Bude tak blízko a bude tak velký, že už nepůjde si ho splnit.

1.1.1.2 Kdy se zamýšlet nad konkrétními produkty

Nad konkrétními produkty můžeme přemýšlet teprve ve fázi, kdy známe cíle a máme k nim přiřazeny konkrétní zdroje. V tuto chvíli totiž víme, k čemu budeme peníze potřebovat a kdy je budeme potřebovat.

Klienti (ale i poradci) dělají typickou chybu. Chtějí řešit detail, aniž by měli jasno o celkovém obrázku. Typicky se ptají: Je účastnický fond XY dobrý? Který produkt vynáší více než spořicí účet? Je dobrá pojistka od společnosti XY?

Než budou hledat odpovědi na tyto otázky, měli by vědět, zda je pro ně vůbec vhodný účastnický fond. Zda pro ně není moc nebezpečný. A to dokonce ze dvou hledisek: zda nebude moc kolísat nebo zda v něm nebude nakonec moc málo peněz.

Poradci a bankéři často začínají debatu s klientem: „Máte stavební spoření?“ Nebo „Víte o tom, že stavební spoření má státní podporu?“ Nejdříve bychom měli vědět, zda vůbec budeme řešit nějaké střednědobé cíle a zda je pro stavební spoření prostor.

Při sestavování plánu doporučujeme postupovat v následujícím pořadí:

1. **Cíle** – co si budeme za peníze chtít pořídit
2. **Zdroje** – kolik máme peněz, které bychom chtěli na splnění cílů použít
3. **Rizika** – co nám hrozí a jak to pokrýt
4. **Přiřadit cílům zdroje** – kolik peněz dáme na pojistky, kolik na studia a kolik na stáří.

O produktech se doporučujeme až bavit v okamžiku, kdy víme:

- na co budeme peníze potřebovat,
- kdy je budeme potřebovat a
- kolik tam budeme dávat (jednorázově nebo pravidelně).

Teď totiž například víme, že budeme potřebovat uložit 100 000 Kč jako likvidní rezervu pro případ, že bychom peníze rychle potřebovali. Proto budeme hledat typicky mezi spořicími účty nebo fondy peněžního trhu.

Nebo budeme vědět, že chceme dávat 10 000 Kč měsíčně na zajištění důchodu, který bude za 20 let. Tak hledáme mezi fondy (akciovými nebo životního cyklu), doplňkovým penzijním spořením, případně spořicími životními pojistkami.

1.1.1.3 Produkty řešíme až nakonec

Produkty jsou nejméně důležité.

Možná to vypadá jako velmi silné tvrzení, tak se to pokusíme vysvětlit.

Pokud plán řekne, že bychom měli mít 100 000 Kč v likvidní rezervě, už není takový rozdíl v tom, zda zvolíme fond peněžního trhu „A“ nebo fond peněžního trhu „B“. Hlavně, že to je fond peněžního trhu a je tam 100 000 Kč. Důležité je, že máme 100 000 Kč k dispozici jako likvidní rezervu a že jsme tyto peníze neutratili. Což bychom bez plánu mohli udělat. Také je důležité, že tyto peníze máme uložené likvidně a že neskončily ve stavebním spoření. Když je tam ta státní podpora.

Podobně to je i u dlouhodobých produktů nebo v případě pojistek. Pokud nám plán přidělí pro pravidelné investice na důchod 10 000 Kč, je pro nás důležité, že tyto peníze dlouhodobě odkládáme a že volíme dlouhodobé produkty. Rozhodující je, zda těchto 10 000 Kč odkládáme do akciových produktů nebo je necháváme na účtu. Který akciový produkt zvolíme, je až druhotné.

Volba produktu až v této fázi má další výhodu. Teď se nám produkt lépe hledá. Víme, pro co nám bude produkt sloužit. Přidělíme mu přesné požadavky, co má splňovat. Např. 100 000 Kč velmi likvidně. Nebo 10 000 Kč měsíčně na 20 let.

Je určitě lepší mít požadavky a k nim hledat produkt, než si koupit produkt kvůli nějakým výhodám a pak hledat, kde bychom ho upotřebili². Díky plánu máme představu, co by měl produkt splňovat, a tak hledáme takový, který splní naše představy.

1.1.1.4 Bez plánu si nedokážeme správně vybrat produkt

Když investujeme bez podobného finančního plánu a když investujeme např. na 10 let, tak se poradci a bankéři ptají, zda nehrozí, že budeme peníze vybírat předčasně. Zda máme dost velké rezervy. Ptají se, kolik z našeho majetku tvoří investovaná částka. V tomto jejich postupu se skrývá to, že přemýšlejí za nás. Resp. přemýšlejí za náš finanční plán. Dle jejich zkušeností mnoho lidí přichází s přesvědčením investice na 10 let, ale pak zjišťují, že peníze potřebují dříve. Bankéři tak díky zkušenostem přemýšlejí za klienty a nechávají si zadní vrátka, kdyby byly peníze potřeba dříve. Proto nedostáváme investici, která by přesně odpovídala 10 letům, ale dostáváme raději konzervativnější.

² I v jiných oblastech života máme nejprve požadavky a pak hledáme produkt. Např. potřebujeme společenský oblek, tak hledáme mezi obleky. Opačný postup znamená, že vidíme ve slevě nějakou bundu a tu si koupíme se slovy: „Ona by se někdy mohla hodit“. Pak zjišťujeme, že se nám do šatníku nehodí, protože máme tři podobné.

Když investujeme na 10 let podle plánu, vždy se jedná pouze o část investice. Samozřejmě necháváme nějaké zdroje jako likvidní rezervu, necháváme peníze na krátkodobé cíle. Proto když chceme investovat na 10 let, máme rozumnou šanci, že to 10 let opravdu bude.

1.1.1.5 Plán nás motivuje pokračovat v cestě

Při investici podle plánu víme, proč daný produkt máme. Víme, že 100 000 Kč na spořicí účet je jako likvidní rezerva, 120 000 Kč ve stavebním spoření je pro studia dětí, 10 000 Kč měsíčně do akciového fondu je pro náš důchod. Při tomto pohledu na produkty nemáme moc důvodů portfolio živelně překopávat a měnit strategie. Také víme, na jaké cíle peníze jsou. Tím pádem víme, že kdybychom je chtěli vybrat třeba na dovolenou, budeme zvažovat: je důležitější dovolená nebo peníze na důchod. A podle tohoto se rozhodneme.

Když investujeme bez plánu a uložíme peníze pouze pro strýčka příhodu, nic nám nebude bránit peníze vybrat.

Málokdo ruší penzijní připojištění. Hlavním důvodem je to, že „to jsou přece peníze na důchod“. Když se ale uloží peníze do dluhopisového nebo akciového fondu „jen tak na někdy“, častěji se vybírají. Když si ale uložíte peníze do fondu ne „na někdy“, ale „na důchod“, máte velkou šanci, že tam peníze zůstanou.

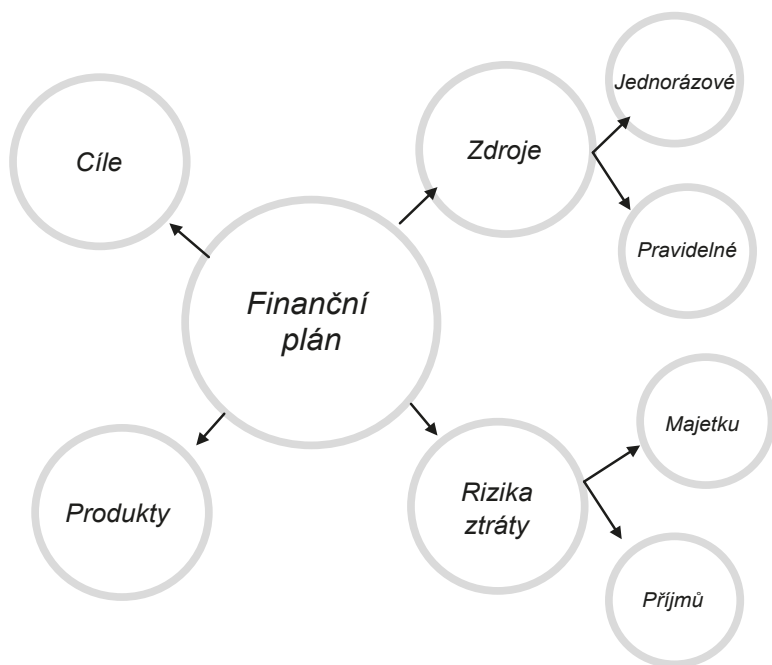
1.1.1.6 Plán nám pomůže napanikařit

Plán máme na dlouhá léta dopředu. Pokud chceme mít více peněz v důchodu, je to běh na dlouhou trať. Typicky několik desítek let. Za tu dobu se na trzích stane spousta věcí, a to i velmi špatných. Podívejme se, co se stalo na světových trzích za posledních 20 let: války, terorismus, ceny ropy nebo zlata byly tam, co v historii ne, státní dluhy vzrostly, přišel internet a šílenství kolem jeho akcií, nemovitostní a hypoteční krize.

Během těchto složitých období mají někteří investoři nutkání vybírat peníze. Nemají nervy na poklesy trhů, protože vidí situaci z krátkého horizontu. Vidí, „ted“ trhy klesají.

Máme-li finanční plán, víme, zda mají naše investice dost času na to, aby se vrátily zpět. S plánem se budeme na pokles trhů dívat jinak. Uvidíme spíše příležitost k nákupu, když jsou trhy nízko. Nebudeme pod tlakem vlastních emocí prodávat.

1.1.1.7 Finanční plán schematicky

Obrázek 2 Schéma finančního plánu

Postup finančního plánu si můžeme nakreslit schematicky (viz obrázek).

- Finanční plán potřebuje nejprve znát cíle.
- Pak se mapují zdroje. Ty jsou jednorázové a pravidelné
- Navrhujeme zajištění rizik. Plán totiž stojí a padá se zdroji. Pokud přijdeme o majetek nebo o příjem, plán se nám nepodaří plnit. Musíme tedy ošetřit riziko ztráty majetku a příjmů
- Nakonec řešíme produkty.

A jak by vypadala aktualizace již hotového plánu?

Aktualizace vypadá úplně stejně. Opět si projdeme to samé kolečko: ověříme, zda se něco změnilo v oblasti cílů, uděláme inventuru ve zdrojích, zkontrolujeme, zda je dostatečné zajištění, zkontrolujeme produkty, zda nás vedou k našim cílům.

1.1.2 Co nám hrozí bez finančního plánu

1.1.2.1 Plán pomůže před dluhovou pastí

Dluhová past znamená, že čerpáme úvěry, ale jejich splácení nás dále zatěžuje a naši finanční situaci zhoršuje. Proto nejsme schopni si na nic našetřit, a tak si půjčujeme další peníze. Nebo si dokonce půjčujeme na splátky jiných úvěrů.

Před dluhovou pastí nám pomůže finanční plán, protože ten hlídá základní rizika. Díky plánu máme:

- likvidní rezervu a
- zajištění majetku a příjmů.

Likvidní rezerva nám slouží pro případ nečekaných výdajů, jako je např. oprava auta, rozbitá lednička, havárie v bytě a podobně.

Zároveň pomáhá v případech výpadku příjmů např. z důvodů nemoci nebo ztráty zaměstnání.

V těchto případech máme finanční rezervu a máme tedy kam sáhnout. Nemusíme chodit k nikomu pro úvěry.

Podle výzkumu agentury STEM/MARK (Finanční gramotnost září 2010) by více než 1/3 domácností nedokázala pokrýt své výdaje po výpadku příjmu na 1 měsíc. Finanční plán přitom doporučuje držet rezervu ve výši 6 měsíčních výdajů.

Tato 1/3 domácností je silně zranitelná. Stačí výpadek příjmu na 1 měsíc a už jsou v náručí úvěrových institucí. Pokud rodina nemá rezervy, bude pro ni obtížné půjčku splatit (o úrocích nemluvě).

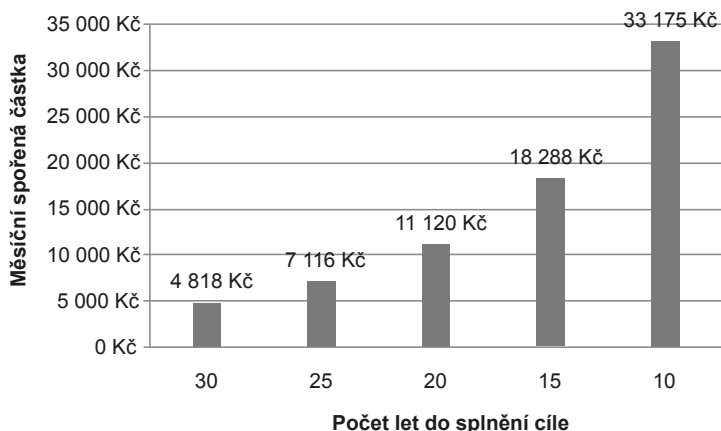
Finanční plán dále kryje další výpadky příjmu, které jsou vyššího řádu – ztráta příjmu z důvodů smrti živitele nebo z důvodů invalidity.

Další přínos plánu je prostě uvědomění si, na co skutečně máme a na co už ne. Když zjistíme, že si na danou věc (televizi, dovolenou, auto) nenašetříme, měli bychom s tím něco udělat. Buď snížit naše požadavky a danou věc nechtít, nebo chtít levnější anebo začít více šetřit. Řešit vzniklou situaci úvěrem není dobrý nápad, protože tím se naše situace nezlepší. Splácení bude tvrdší než spoření.

1.1.2.2 Dlouhodobé cíle bez plánu nezvládneme

Finanční plán je způsob, jak si splnit dlouhodobé cíle. Dlouhodobé cíle totiž těžko zvládneme bez disciplíny. A právě plán nám ji pomůže udržet.

Když začneme včas, je cíl reálný a pravidelně investovaná částka je malá. Jakmile cíl odkládáme, spořená částka dramaticky roste. (viz graf)

Graf 1 Nárůst spořené částky při odkládání cíle³

Pokud chceme získat majetek 5 mil. Kč pro svůj důchod (doživotní rentu), stačí pravidelně investovat „pouze“ necelých 5 000 Kč měsíčně.

Kdyby si toto lidé uvědomili v mladém věku, měli bychom spoustu bohatých šedesátníků. Jenže v mladém věku se řešení plánu odkládá, protože mladý věk přináší jiné starosti a priority.

Jakmile zbývá do cíle (důchodu) 25, resp. 20 let, částka roste přes 7 000 Kč, resp. 11 000 Kč. Stále by to ještě mohlo být reálné, i když je to dvojnásobně drahé. Pokud splnění cíle ještě jednou odložíme, stává se z toho nereálný cíl. Možná, že ve 45 letech nebo v 50 letech rezignujeme nebo zkusíme udělat alespoň něco, začneme něco málo investovat, ale cíle nedosáhneme. Naspoříme si nějaké přilepšení k důchodu, ale na splnění finanční nezávislosti na státním systému to stačit nebude. Stále budeme odkázáni na to, kdy se bude odcházet do důchodu a kolik to vlastně bude⁴.

³ Cílem je majetek v důchodu 5 mil. Kč. Částky jsou uvedené v reálné hodnotě. To znamená, že počítají s inflací. Pro dlouhodobé investice počítáme s výnosem 6,17 % nad inflací, což odpovídá historickým průměrům. Se zkracující dobou výnosnost klesá (jak se investice zkonzervativňuje).

⁴ Uvádíme příklad s naspořením 5 mil. Kč. Pokud chcete příklad nižší částkou, všechno podělte třeba pěti.

Odkládání splnění cílů je podobné jako v jiných oblastech života, kdy máme na splnění dost času a to se nám stane osudným. Jen vzpomeňte, jak jste se učili na maturitu nebo zkoušky. (A pokud ne vy, tak vaši spolužáci nebo děti.) „Mám na to celý čtvrtý ročník – času je dost.“ Příprava na maturitu se odkládá. Pak přituhne, když začne svatý týden. Možná si to rozpočítáme, že máme na 30 otázek 10 dní do maturity, to znamená 3 otázky denně. Jenže nejdřív je víkend, ten se nepočítá. 2 dny uběhnou. Pak se v pondělí stihnou pouze 2 otázky, s výmluvou, že se to dohoní později. Tak to jde dále, až v pátek řešíme co s tím, když maturita je za 3 dny a my jsme u otázky číslo 10.

Pak nám nezbyvá, než zkusit u zkoušky štěstí, zda to vyjde, nebo ne. Naštěstí máme možnost opravy. To bohužel v životě není. Tam máme jen jeden pokus.

U dlouhodobých cílů nám plán dá kromě disciplíny také vhodný produkt. Protože zde se dá dost získat nebo zkazit, pokud zvolíme nevhodné produkty. Jestliže budeme pravidelně investovat 1 000 Kč měsíčně do konzervativního fondu nebo do akciového fondu, bude za 30 let rozdíl přes 1 mil. Kč⁵.

U dlouhodobé investice hraje výnos velice důležitou roli.

Co se týče krátkodobých cílů, zde finanční plán nepotřebujeme. Krátkodobé cíle např. do roka nebo dvou splníme i bez plánu. Zde nám plán nemá co chytrého poradit. Prostě musíme dávat peníze stranou. Jen o ně nesmíme přijít. Výnosy na takto krátkou dobu nejsou důležité.

1.1.2.3 Bez plánu nemáte ošetřena rizika

Finanční plán vám pomůže ošetřit hlavní rizika, aby vaše finanční situace úplně nezhavarovala.

Stejně jako má auto rezervní kolo, lékárničku, záchranné pásy a často i ABS a airbagy, má finanční plán zajištění hlavních rizik. U auta také zpravidla pásy a airbagy nepoužijete a vypadají zbytečně. Ovšem do doby, než dojde k havárii. Pak je oceníte a jste vděční, že je máte.

Stejně tak je to s pojistkami v plánu. Zdánlivě jsou nepotřebné (a kéž byste je nepotřebovali), ale když dojde k havárii, oceníte je. Zachrání vás.

Podle našich zkušeností nemají lidé dobře ošetřená rizika. Riziko ztráty majetku je ještě v pořádku. Nemovitosti a domácnosti bývají pojištěny dobře. Hodně chyb se dělá v pojištění příjmů. Málokdo si uvědomuje, že trvalou ztrátou

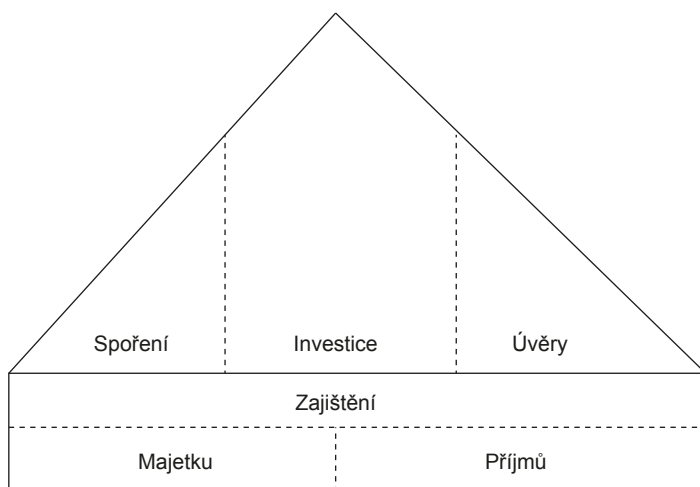
⁵ V penzijním fondu bude cca 500 000 Kč, v akciovém fondu bude při výnosu 8 % p. a. skoro 1,5 mil. Kč.

příjmu ztrácí řádově miliony nebo dokonce desítky milionů korun, které by jinak vydělal. A které by použil na výdaje své rodiny, splacení hypoték, studia dětí.

Finanční plán pomůže objevit rizika a určit jejich výši. Pomůže nám určit, na kolik se máme pojistit a co máme pojistit. Kdybychom to chtěli řešit bez plánu a jen tak odhadem, asi se netrefíme. Buď se pojistíme málo a pak hrozí, že nám pojistky nebudou stačit, nebo se pojistíme moc a pak hrozí, že budeme platit zbytečně mnoho.

Splnění cílů totiž stojí na našich finančních zdrojích. Tato věta zní možná vědecky. Lidsky řečeno to znamená, že splacení hypotéky nebo studia dětí závisí na tom, zda nepřijdeme o střechu nad hlavou vlivem povodně nebo zda nepřijdeme o příjem kvůli invaliditě.

Plán tedy zajišťuje náš majetek a příjem, aby vše fungovalo, i když přijde finanční katastrofa.

Obrázek 3 Schéma finančního plánu

Proto se plán často zobrazuje jako pyramida, kde základem je zajištění a teprve na solidním zajištění může stát celý finanční plán. Jakmile máme dobré zajištění, pak můžeme přemýšlet o investicích, úvěrech a spoření.

Pokud chceme stavět dům bez solidních základů, může se nám celá stavba zhroutit jako pověsný domeček z karet.

1.1.3 Cíle ve finančním plánu

1.1.3.1 Jak definovat cíl

Už jsme si řekli, že malé nebo opakující se cíle nebudeme řešit finančním plánem. Nepotřebujeme složité plánovat, odkud zaplatíme letní dovolenou za 30 000 Kč. S tímto nám plán moc nepomůže, to si vyřešíme hravě sami – nechme si tyto peníze na běžném účtu.

Pro potřeby plánu potřebujeme vědět, jaké velké (strategické) cíle potřebujeme splnit v kratším nebo delším časovém horizontu.

Typicky potřebujeme vědět, kdy a jak budeme řešit bydlení, kdy a jak budeme řešit studia dětí, kolik peněz potřebujeme na důchod, zda potřebujeme peníze ještě na něco jiného, co je drahé a nepořídíme to z běžných výdajů.

Pro každý cíl potřebujeme vědět:

Obrázek 4 Parametry pro definování cíle

Takže například:

- Chceme rekonstruovat vlastní dům
- Kdy ho chceme rekonstruovat? Např. „ihned“, resp. za pár měsíců. Plány už máme, už se na to chystáme.
- Kolik to bude stát peněz? Dejme tomu, že počítáme s rozpočtem cca 1,5 milionu Kč.

Dále chceme zajistit studia dětí. Nevíme, zda budou studovat, ale nechceme se dostat do situace, kdy budou děti schopné nadané, my bychom jim chtěli školu dopřát a nebudeme mít peníze. Raději se na tuto situaci připravme, připravme peníze a pak se budeme rozhodovat pouze podle toho, jestli budou chtít a jestli na to budou mít. Nebudeme se rozhodovat podle toho, jestli na to máme nebo nemáme. A kdyby děti nestudovaly, tak peníze použijí na start do života.

Tím bychom měli určeno „CO“: studium dětí.

Určit „KDY“ nebude velký problém, protože VŠ se studuje cca v 19 letech, možná o rok později.

Jak ale určit, kolik peněz to bude stát?

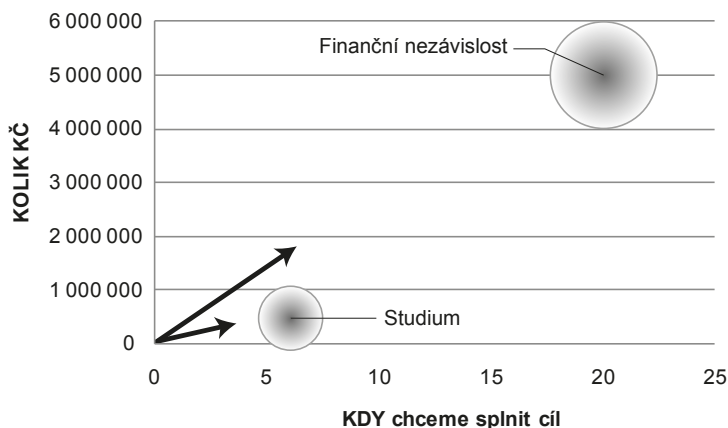
Zde doporučujeme, abychom vyšli ze současných cen a ze současné situace. Představme si, kolik by to stálo, kdybychom to měli řešit dnes. Kolik by stál měsíc školy? (Koleje, učebnice, stravování, zábava, možná i školné, pokud půjde o soukromou školu.)

Tímto se dobereme k tomu, kolik stojí měsíc, tím pádem spočteme, kolik by stál rok a tím pádem i celé studium. (Většinou jsme optimisté a počítáme s 5 lety.)

1.1.3.2 Jak plánovat na 20 let, když nevím, co bude?

Finanční plán není přesná vědecká disciplína. Finanční plán není účetnictví, kdy musíme dbát na každou korunu a hlídat každý účet.

Finanční plán nám má pomoci na cestě k cílům. I když je cíl mlhavý, měli bychom k němu vykročit. Stejně jako když se škrábeme na tu Sněžku: občas nevidíme vrcholek, nevíme, zda nám zbývá jeden kilometr nebo dva, nevíme, zda tam budeme za půl hodiny nebo hodinu. Víme ale, že vrcholek je tam někde nahoře, že k němu vede tato cesta a že musíme šlapat. Tak se tam dostaneme.

Graf 2 Cíle v plánu nejsou definovány přesně, ale musíme se vydát směrem k nim

Stejně tak ve finančním plánu nevíme, jestli studium bude stát 500 000 Kč nebo 700 000 Kč. Hlavní je vydát se k tomuto cíli a začít se mu blížit.

Postupem doby budeme směr neustále zpřesňovat. Podle toho, jak se bude cíl blížit, budeme mít stále více a více jasno. Směr budeme také korigovat podle toho, jak se budou vyvíjet trhy.

1.1.3.3 Jak se vypořádat s inflací

Při definici ceny pracujeme v dnešních cenách. Pracujeme v reálných hodnotách, nikoli nominálních.

Uvažujme v pojmech: „kolik by to stálo dnes“.

Kdybychom chtěli počítat v nominálních cenách, pak bychom museli navyšovat o inflaci:

- hodnotu cílů,
- příjmy a
- výdaje.

Vznikl by nám tak složitý systém, že bychom se v něm nevyznali.

Proto počítejme s tím, že ceny se nemění. Hodnota cílů je stále stejná (studium stále bude za 500 000 Kč), máme stále stejnou výplatu a máme stále stejné výdaje.

Co se týče výnosů, budeme muset počítat s reálnými výnosy, tedy s výnosy nad inflaci. Tímto postupem, se nám podaří z celého plánu vynechat inflaci a plán se tak zjednodušuje.

Během nějaké pravidelné aktualizace plán budeme postupně inflaci přizpůsobovat automaticky. Až budeme dělat plán např. za 3 roky, budeme mít vyšší příjmy, vyšší výdaje, cíle budou dražší.

1.1.3.4 Typické cíle

Typické cíle, které objevujeme ve finančních plánech, jsou:

- **Bydlení**

To se objevuje tam, kde bydlení není vyřešeno vůbec nebo je zatím řešeno pouze provizorně (např. bydlí v malém bytě a chtějí větší).

- **Studium dětí**

To se objevuje skoro ve všech plánech, kde má rodina děti, které mohou mít studium před sebou.

- **Finanční nezávislost** (rentiérství, příjmy v důchodu, lepší důchod...)

Tento cíl každý pojmenovává jinak, ale znamená něco jako mít ve stáří dostatek prostředků. Lidé chtějí mít jistotu, že budou mít peníze i když nebudou moci pracovat. Nevěří zároveň, že jim tuto jistotu poskytne stát.

- **Další cíle** jako je drahá dovolená nebo auto

1.1.3.5 Co plán řeší ještě navíc

Lidé chtějí v plánech řešit něco, co pojmenovávají „jistota“ nebo „bezpečí“.

To je přesně to, co jsme si ukazovali jako základ finančního plánu (viz pyramida). Máme-li pevné základy, můžeme na nich stavět dále.

Proto plán zajišťuje:

- **likvidní rezervu** pro nenadálé výdaje nebo krátkodobý výpadek příjmů,
- **zajištění majetku** a
- **zajištění příjmů.**

Tyto cíle spojené s jistotou je třeba řešit adekvátně k finanční situaci a k ostatním cílům. Zde se snažíme o to, abychom dosáhli dobré jistoty, ale přitom za dobrou cenu. Aby nás tato jistota stála co možná nejméně.

Protože to, co neutratíme za tyto cíle, můžeme použít na spoření a investování. Škoda každé stokoruny, kterou bychom zbytečně utratili za pojištění.

1.1.3.6 Co je finanční nezávislost

Finanční nezávislost znamená, že člověk nemusí pracovat proto, aby se uživil. Má takový majetek, který ho dokáže uživit. Jeho majetek mu dokáže doživotně pokrýt všechny výdaje, které jsou stejné, jako když pracoval.

Pak je člověk finančně nezávislý na své práci i na státu. Už pro něho není rizikem, že ztratí práci, není pro něj rizikem věk odchodu do důchodu, výše důchodu a podobně.

Většina lidí si plánuje finanční nezávislost typicky do věku 45 let až 60 let.

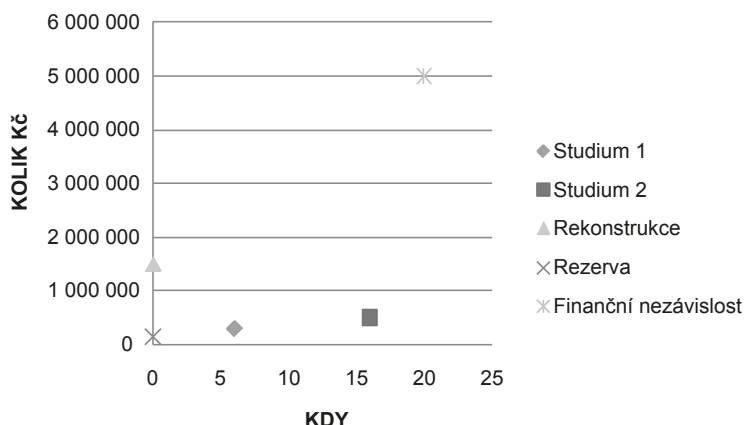
1.1.3.7 Jaký cíl je nejdražší?

Jednotlivé cíle doporučujeme nakreslit do grafu. Nakreslete si, který cíl kdy budete chtít a kolik peněz bude stát.

Uvidíte tak, na který cíl musíte dávat nejvíce peněz a který cíl je pouze „drobnost“.

Příklad uvádíme na grafu.

Finančně nejnáročnějším cílem bývá finanční nezávislost. Ale protože tento cíl bývá nejdál, je splnitelný.

Graf 3 Zobrazení velikosti cílů

Lidé to tak většinou nechápou. Jako největší resp. nejpalčivější vidí cíl, který je blízko. Typicky to bývá bydlení. To je cíl, na který se upnou, a ostatní nevidí. Proto se jim často stane, že nevzdálenější cíle zapomenou a odloží je.

Protože finanční nezávislost je největší cíl, proto jsou pro finanční plán klíčové pravidelné investice.

1.1.3.8 Rizikem plánu je, že netrefíme cíl

Riziko z hlediska finančního plánu není pokles hodnoty investice nebo volatilita, jak se riziko často chápe. Pro nás je rizikem to, že nedosáhneme vytyčených cílů. Že budeme počítat se splněním cílů, ale nakonec budou pro nás cíle moc velké nebo budeme mít málo peněz.

Většina lidí se bojí akcií, protože vědí, že zde mohou z roku na rok ztratit 30 % hodnoty investice. Nechtějí do akcií investovat ani na 10 let, protože jim přijdou moc rizikové. „Kdo ví, jaká bude jejich hodnota.“

Vývoj trhů (a nejen akciových) je pro nás jedním zdrojem rizika. Dalším obrovským rizikem pro nesplnění cílů je inflace.

Inflace je nepřítel, který není tolik vidět jako propady na finančních trzích. Propady na trzích nastávají s velkým rámusem v médiích a všichni si toho všimnou. Navíc si média všimají hlavně poklesů, ale růsty se tolik neoslavují. Daleko častěji v novinách vidíme titulky jako „největší pokles na trzích v letošním roce“, „Wall street se barví do ruda“, „krvavá lázeň na Wall street“... Pokud ale akcie rostou, většinou se to odehrává bez zájmu médií.